

Zorg voor elkaar!

Verkiezingsprogramma 2022-2026

NIJMEGEN

Stadspark Staddijk (Dukenburg)

Beste Nijmegenaren,

We kijken als stad terug op vier jaar die deels de geschiedenisboeken in gaan onder de noemer Corona. Deze crisis heeft alles in onze stad beïnvloed. Uitdagingen waar we onverwacht mee te maken kregen hebben wederom aangetoond dat we als Nijmegen een sterke stad zijn. In Nijmegen denken inwoners creatief mee en is er meer mogelijk gebleken dan we ons daarvoor wellicht konden voorstellen. Maar de crisis zal de komende jaren nog invloed hebben op onze stad, onze ondernemers, de economie, de werkloosheid. Dus uitdagingen genoeg voor de komende vier jaar.

Het CDA gaat die uitdagingen niet uit de weg. Wij hebben een visie op de stad en in dit verkiezingsprogramma laten wij onze keuzes duidelijk zien. Ook deze keer is het geen uitgebreid boekwerk met plannen op ieder mogelijk terrein. Het CDA kiest voor een duidelijk overzicht van wat wij de komende vier jaar in Nijmegen willen bereiken. We maken concrete keuzes. Als we Nijmegen de stad willen houden waar Nijmegenaren zich thuis voelen, moeten we die keuzes ook durven maken.

Wat het CDA betreft werken we daarin nauw samen met u als inwoners van onze stad. De afgelopen jaren heeft de inwonersparticipatie geen prioriteit gehad. Het lijkt erop alsof het stadhuis juist verder is komen te staan van de inwoners en soms alsof er vanuit een ivoren toren beslissingen genomen worden. Voor het CDA is dit onacceptabel, inwoners zijn dé serieuze gesprekspartners van onze stad. Daarom voeren we politiek met een heldere booschap die dichtbij de Nijmegenaren staat. Het CDA wil de komende vier jaar het voortouw nemen en zo de kernwaarden van de christendemocratie ook lokaal handen en voeten geven.

Dank gaat uit naar de programmacommissie, de CDA-leden en de vele andere Nijmegenaren die in onze Stadsontmoetingen hebben meegedacht bij de totstandkoming van dit programma. Zij laten zien waar het CDA voor staat: Zorg voor elkaar!

Marjolijn Mijling
Lijsttrekker

Inhoudsopgave

De wijk als hoeksteen	4
Woningnood aanpakken	5
Een veilig Nijmegen	6
Ondernemers en werkgelegenheid	7
Zorg en welzijn	8
Duurzaam Nijmegen	9
Bereikbaar Nijmegen	10
Cultuur, sport en recreatie	11
Betrouwbare overheid	12
Uitgangspunten financiën	13

De wijk als hoeksteen

De wijk is de belangrijkste bouwsteen van onze stad: de hoeksteen. Heel veel van wat er in onze stad gebeurt, is te danken aan een rijk verenigingsleven en een schat aan onmisbare vrijwilligers. Het CDA wil deze mensen en de plekken waar ze samenkomen, zoals buurthuizen, verenigingsruimtes en basisscholen, ondersteunen. Daarnaast bieden we extra ruimte om samen de stad mooier te maken. Het CDA laat wijkbewoners mee beslissen wat er in hun wijk gebeurt en de gemeente neemt de mensen in de wijk serieus.

Meer regie voor de wijk

Het CDA geeft iedere wijk eigen budget voor het organiseren van ontmoetingen en activiteiten. Kleine ergernissen zoals zwerfafval, geluidsoverlast of onkruid maken we bespreekbaar. Speeltuinen plaatsen we in overleg met de wijk en worden mede beheerd door aanwonenden. Wijkfora met beslissingsrecht voor de eigen wijk beoordelen deze aanvragen.

Wees zuinig op vrijwilligers

Het Nijmeegse vrijwilligersnetwerk is kwetsbaar. Met de vergrijzing zien we een afname van het aantal actieve vrijwilligers in onze stad. Het CDA ondersteunt vrijwilligersgroepen en geeft ze de nodige vrijheid. De gemeente moet een ondersteunende rol innemen en geen beperkende houding aannemen.

Een strooibeleid op maat

Alle gevaarlijke straten worden weer gestrooid. De gemeente neemt de eigen verantwoordelijkheid voor het strooien van de woonstraten, zodat alle Nijmegenaren veilig de deur uit kunnen. Het CDA zorgt voor een steunpunt voor ouderen en mensen die slecht ter been zijn waarbij ze hulp kunnen aanvragen voor het vrijmaken van stoepen en huizen bij hevige sneeuwval.

Voorzieningen

Naast bouwen van huizen dienen we ook aandacht te hebben voor de nodige voorzieningen in nieuwbouwwijken. Het CDA voorziet Nijmegen-Noord van recreatiefaciliteiten voor gezinnen, zoals sportaccommodaties en culturele instellingen op loopafstand. Hiermee ontlasten we ook het stadscentrum.

Vrijwilligerswerk en integratie

Het CDA ondersteunt organisaties die afhankelijk zijn van vrijwilligers. We stimuleren mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt om vrijwilligerswerk te verrichten. Dit vergroot hun netwerk. Mensen die wachten op een verblijfsvergunning stellen we in staat vrijwilligerswerk te verrichten. Dit helpt bij het integreren in de Nijmeegse samenleving.

Een maabeleid op maat

Een maabeleid is maatwerk en vindt plaats in overleg met bewoners. Het nieuwe maabeleid mag geen excuus zijn voor de verwaarlozing van trottoirs, wijkparken en speeltuinen. Daarnaast mag de verkeersveiligheid nooit in het gedrang komen. Het CDA benoemt, in overleg met bewoners, gerichte plekken waar ruimte wordt gegeven voor insecten en biodiversiteit.

Geef pubers iets te doen

Vaak is er te weinig te doen voor jongeren (11 jaar en ouder) binnen de wijken. Dit levert naast eenzaamheid vaak ook vervelend gedrag op, zoals vernielingen en intimidatie van andere kinderen en medebewoners. Het CDA zorgt voor goede, uitdagende voorzieningen. Kinderen verdienen een uitlaatklep zoals in een skatepark of een speelhal.

Elk stadsdeel mag bruisen

Het CDA maakt een einde aan de structurele verwaarlozing van faciliteiten in Dukenburg en Lindenholt. We willen dat ondernemers worden gestimuleerd om bijvoorbeeld een restaurant te beginnen in deze stadsdelen. Hiermee creëren we ontmoeting en samenkomen in de eigen wijk en ontlasten we ook het stadscentrum.

Aandacht voor onze parken

Het CDA beschermt onze stadsparken. Groot onderhoud en snoeiwerkzaamheden vinden niet plaats in het broedseizoen. In de parken worden bezoekers geïnformeerd over werkzaamheden. Parkzoekers worden meegenomen in de visie op de parken. Dit geldt bijvoorbeeld voor Stadspark Staddijk, een prachtig park dat meer is dan een recreatiegebied.

Woningnood aanpakken

Wonen is de grootste opgave van onze stad. Nijmegen gaat Amsterdam en Utrecht voorbij in de woningnood. Met bouwen, bouwen, bouwen alleen kunnen we dit niet oplossen. Het CDA zet alle sporen open en maakt harde keuzes met oplossingen op drie termijnen. Bouwen op de lange termijn. Woningen delen en splitsen op middellange termijn. Tijdelijke huur en snelle procedures op de korte termijn. Voor starters kiezen we voor maatwerk. Middeldure huur stimuleren we door een lagere grondprijs.

Maatwerk in de woningbouw

Het CDA verdeelt meer woningen van woningcorporatie niet meer via Entree, maar via maatwerk. Dat kan via de vrije ruimte van woningcorporaties. Met voorwaarden van de gemeente kan een corporatie zelf woningen verdelen voor bijvoorbeeld woonverenigingen, starters of ouderen. Daarvoor wil het CDA in de huisvestingsverordening de vrije ruimte naar 30% verhogen.

Wooncollectieven

Het CDA steunt andere vormen van samenleven. De gemeente verstrekt informatie over mogelijkheden om samen te wonen met vrienden of anderen. Wooncollectieven mogen meer auto's voor de deur hebben staan. Ook mag het feit dat je je woning deelt geen invloed op je uitkering hebben.

Samen meer bouwen

Omwonenden moeten vanaf het eerste begin betrokken worden bij bouwplannen. Het CDA benut alle mogelijkheden die de nieuwe Omgevingswet biedt, bijvoorbeeld met (burger) wijkfora. Dit resulteert in meer draagvlak in de buurt en snellere realisatie van extra woningen.

Huurdeling

Woningcorporaties moeten grote woningen kunnen opdelen voor meerdere huurders. Op deze manier kunnen ook woningcorporaties sneller kleinere woningen creëren voor starters. Het CDA geeft woningcorporaties de mogelijkheid hiertoe.

Bouwen binnen de stad

In Nijmegen moeten de gemeente meer bouwen binnen de stad. Snelheid in combinatie met tijdelijke woningbouw is nodig voor de vele woningzoekenden. Dit maakt Nijmegen compacter en zorgt ervoor dat er meer de hoogte in bouwen bij knooppunten. Hier moeten ook meer studentencomplexen worden gemaakt.

Meer onder één dak

Het CDA zorgt voor betere regels om de splitsing van een woning in zelfstandige eenheden mogelijk te maken. Er zijn veel ruime woningen die gedeeld kunnen worden, waardoor meer zelfstandige woningen ontstaan. Daarbij is het essentieel dat deze woningen een eigen voordeur en huisnummer hebben. Het CDA stimuleert samenwonen zonder extra regels op te leggen.

Van kantoor naar wonen

Nijmegen kent veel leegstaande kantoren. Het CDA bouwt leegstaande kantoren om naar woningen voor starters om snel in woningnood te voorzien. Binnen deze bouw moet aandacht komen voor gemeenschappelijke ruimten om de leefbaarheid te vergroten.

Regionaal bouwen

Het CDA betreft gemeenten rondom Nijmegen bij het ontwikkelen van nieuwe woonegelegenheden. Wanneer de ruimte in Nijmegen ontbreekt, dient de gemeente Nijmegen omliggende gemeenten te ondersteunen om nieuwbouw mogelijk te maken. Een goede bus-, trein- of fietsverbinding is daarbij noodzakelijk.

Meer middeldure huur

Het CDA maakt nieuwe huurwoningen betaalbaar. De gemeente kan grond die zij zelf verkoopt aanbieden voor een lagere grondprijs, onder de voorwaarde dat de ontwikkelaar de huurprijs beperkt tot een maximum van € 900,- per maand. Met prijsafspraken maken en houden we middeldure huur ook relatief betaalbaar.

Een veilig Nijmegen

De samenleving verhardt. Het CDA wil dat Nijmegenaren zich veilig in hun stad blijven voelen. Dat doen we door enerzijds te investeren in preventie vanaf jonge leeftijd, anderzijds door op te treden als het misgaat met handhaving. Ondernijning en drugsriminaliteit gaan hand in hand en daar moet onze gemeente keihard tegen optreden. Straatintimidatie wordt in Nijmegen niet geaccepteerd. Maar het begint bij de samenleving: we faciliteren de dialoog tussen Nijmegenaren voor meer begrip onderling. Zo leren we weer samenleven.

Handhaving mag wat kosten

Veel te vaak blijkt dat we ons eigen gemeentelijk beleid niet kunnen uitvoeren omdat er te weinig handhavingscapaciteit is. Het CDA maakt meer geld vrij voor de handhaving op straat. BOA's worden breder ingezet om strakker gemeentebestuur te handhaven.

Je mag zijn wie je bent

Iedereen heeft het recht zichzelf te zijn en zich daarbij veilig te voelen. Het CDA tolereert straatintimidatie niet. Of het nu gaat om vrouwen of mensen uit de Regenbooggemeenschap, iedereen mag zichzelf zijn en wordt niet in die vrijheid belemmerd of bedreigd. We organiseren een breed overleg met diverse belangengroepen om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

Aanpak ondernijning

Het gebeurt nog te vaak dat Nijmeegse bedrijfspanden worden gebruikt voor witwaspraktijken. Een uitbreiding van controles kan dit voorkomen. Het CDA hanteert de strengst mogelijke regels tegen ondernijning binnen de wet Bibob. Het CDA zet meer medewerkers in op deze controle.

Overlast in de openbare ruimte

Het CDA accepteert overlast op straat niet. Wij zijn er voor bewoners die aan druk bezochte straten of in drukke gebieden wonen. We initiëren een breed overleg met belangenorganisaties, politie, ambtenaren en wijkraden om overlast-situaties snel en doelgericht aan te pakken. Leefbaarheid in onze stad staat voorop.

Straatcoaches en wijkagenten

Het CDA verzwakt de aanpak op kwetsbare jongeren die uitgroeien tot criminelen in de wijken en die de leefbaarheid in een wijk onder druk zetten. De straatcoaches en de wijkagenten spelen hierbij een grote rol. In Nijmegen is geen ruimte voor lokaal aanstormend crimineel talent.

Verkeersveiligheid scholen

De wegen naar scholen zijn te vaak niet veilig. Dit zien we bijvoorbeeld bij de Ubbergseweg en Griftdijk-Noord. Het CDA kijkt bij gevaarlijke wegen en kruisingen hoe we op korte termijn met eenvoudige aanpassingen het gevaar kunnen verkleinen. Daarna vindt een gerichte aanpak plaats om het gevaar volledig aan te pakken.

Leren samenleven

Nijmegen verandert, daarmee verandert ook de samenstelling van onze wijken. Om echt samen te kunnen leven, is het van belang dat mensen in een wijk met elkaar in contact blijven. Het CDA biedt ruimte voor deze ontmoetingen en gesprekken zodat iedere wijk een thuis is voor alle inwoners.

Drugs en sociaal zwakkeren

We zien nog steeds dat sociaal zwakkeren worden misbruikt binnen de drugswereld, bijvoorbeeld door als drugskoerier (geldezel) op te treden. Mensen met schulden zijn extra kwetsbaar. Kinderen zijn vaak de dupe door de keuzes van hun ouders. Het CDA staat pal voor kinderen die slachtoffer dreigen te worden van drugsgebruik of crimineel handelen van ouders.

Drugsaanpak bij jongeren

Onze kinderen komen steeds eerder in aanraking met drugs. We moeten hen hier samen tegen beschermen door te blijven informeren en signaleren. Wat betreft het CDA worden drugs zoals lachgas, wiet en pillen niet als normaal bestempeld. Op scholen dient strenger te worden gehandhaafd op het dealen van drugs.

Ondernemers en werkgelegenheid

Een gezonde economie houdt de stad draaiende. Zodra er een goede match is met onderwijs en bedrijven neemt de werkloosheid af. Werkloosheid moet immers een integraal onderdeel worden van ons economisch beleid. We hechten groot belang aan startende en bestaande ondernemers en stimuleren de onderlinge samenwerking. Het CDA zoekt de verbinding binnen de stad, maar ook met Duitsland. Ook ondersteunen wij het mkb door te zorgen voor meer bedrijfslocaties.

Zekerheid voor starters

Startende ondernemers zijn gebaat bij vaste afnemers. De gemeente moet vaker vaste afnemer van startende ondernemers worden. Het CDA legt de gemeente op contracten van lange duur aan te gaan met Nijmeegse ondernemers. Andere maatschappelijke instellingen dienen te worden aangemoedigd dit ook te doen.

Balans in evenementen

Het stadscentrum is meer dan een evenementenplein, terwijl er meer reuring mag zijn in de stadsdelen buiten het centrum. Het CDA stimuleert een betere balans tussen evenementen, zoals diverse festivals en markten, binnen en buiten het stadscentrum. Wij passen hiervoor het vergunningenbeleid aan.

Werkloosheid aanpakken

Om werkloosheid aan te pakken zet het CDA in op omscholing naar veelgevraagde functies, zoals ambachten, horeca, zorg-, data- en IT-gerelateerde beroepen. Werkloosheid moet een integraal onderdeel worden van ons economisch beleid. Met extra aandacht voor de groep 50-plussers. Onze focus ligt hierbij vooral op praktisch geschoold werk.

Binding starters en economie

Startende ondernemers zijn belangrijk voor de economie van Nijmegen en omgeving. Het CDA biedt financiële ondersteuning aan organisaties die de verbinder zijn tussen de startende ondernemers en bestaande bedrijven.

Wonen en leven in de wijk

Het CDA zorgt voor meer voorzieningen in Dukenburg en Nijmegen-Noord. Dukenburg kan levendiger worden door bijvoorbeeld in de winter oliebollenkramen neer te zetten bij Stadspark Staddijk of door de komst van meer lunchrooms en cafés. Dat kan door voorzieningen in de wijken te mengen. Ook in Lent moeten de voorzieningen meegroeien met de gezinnen in de wijk.

Een werkstad is een woonstad

De koppeling tussen wonen en werken is belangrijk: werken mag niet ten koste gaan van wonen en andersom. Het CDA bouwt voldoende woningen voor werknemers, maar zorgt er tegelijk voor dat er geen werkgelegenheid verloren gaat als we woningen realiseren op bedrijventerreinen.

Match onderwijs en werk

De gemeente moet haar actieve bemiddelende rol vergroten om werkgever en onderwijsinstelling beter met elkaar te matchen. Ook creëert het CDA ruimte in de binnenstad om scholieren, studenten en belangstellenden in contact te brengen met kleine, grote en betekenisvolle ondernemers. Focus voor de gesprekken is bijvoorbeeld de circulaire economie.

Verbinding met Duitsland

De noodzakelijke verbinding van Nijmegen met Duitsland moet worden versterkt door focus op logistiek en toerisme. Ook in samenwerking met de universiteit en de scholen in Nijmegen zoekt het CDA deze verbinding. Wij benutten de haven beter en versterken onze functie als toeristische trekpleister. Er moet een spoorweg naar Kleve komen.

Meer ruimte voor mkb

Het CDA zorgt ervoor dat er meer ruimtes voor het mkb komen. Dit doen wij door de regels voor bedrijfspanden te versoepelen zodat meer panden in aanmerking komen voor een bedrijfsfunctie. Mkb'ers die moeite hebben met het vinden van een bedrijfslocatie kunnen zich zo makkelijker vestigen.

Zorg en welzijn

In Nijmegen zorgen we voor elkaar. Het CDA ontlast mantelzorgers, vecht tegen vereenzaming, erkent psychische problemen en dringt laaggeletterdheid terug. Ook gezonde voeding voor Nijmegenaren onder de armoedegrens is een groot probleem. Inclusiviteit moet de norm worden voor alle beleidsstukken. Zorgvraagstukken voor jong en oud zijn met elkaar verbonden: alleen samen kunnen we de zorgvraag aan.

Eenzaamheidsbestrijding

Het is belangrijk dat we elkaar ontmoeten. Daarom zorgt het CDA ervoor dat ontmoetingsruimten in de wijken blijven bestaan. Het zijn juist deze plekken waarbij verschillende achtergronden en leeftijden met elkaar in contact komen. Als gemeente dragen we de verantwoordelijkheid om deze ontmoetingsruimtes open te houden.

Heldere taal bij medische zorg

Iedereen moet aangeboden zorg begrijpen. Bijsluiters en aanduidingen op de verpakking van de medicatie dienen helder geschreven te zijn in B1 taalgebruik. Het CDA stelt zorgverleners, sociale wijkteams en apothekers in Nijmegen in staat hier goed voor te zorgen, zodat minder mensen per ongeluk de verkeerde hoeveelheid nemen.

Dierenbuddy

Juist wanneer je oud of ziek bent is je dier in huis onmisbaar. Door een netwerk van ondersteuners helpen we samen ouderen en zieken bij het uitlaten van de hond of het verschonen van de kattenbak. Het CDA ondersteunt het project Dierenbuddy, van de Dierenbescherming. Zo kan ieders beste maatje zo lang mogelijk in huis blijven wonen.

Dementievriendelijk

Dementie is een groeiende volksziekte. Het CDA maakt van Nijmegen een dementievriendelijke gemeente. We zorgen voor een mantelzorg-app met alle relevante informatie. We organiseren klankbordgroepen met ouderen, markeren vaste boodschappen routes vanaf zorgwoningen en faciliteren activiteiten die teruggrijpen naar het verleden.

Oog voor jonge mantelzorgers

Het CDA erkent de druk op schoolgaande mantelzorgers. De opleider dient rekening te houden met deze situatie en te ondersteunen waar nodig. Mantelzorgers dienen niet door de overheid belemmerd te worden. Bij thuiswonende mantelzorgers van 18+ zorgt het CDA ervoor dat een ouder niet wordt gekort op de uitkering, bijstand en/of Wmo-vergoeding.

Groente en fruit voor iedereen

Gezonde voeding is essentieel, maar onbetaalbaar voor een krappe beurs. Het CDA gaat door met de financiële ondersteuning van organisaties die zich inzetten voor mensen die leven onder de armoedegrens bij het aanbieden van groente en fruit. Onder het motto: tegen armoede, voor gezondheid.

Welzijn van jongeren

De druk op Nijmeegse jeugd is hoog. Het CDA vraagt meer aandacht voor de psychische problemen en het welzijn van jongeren en studenten. Als gemeente moeten we nauw in contact staan met middelbare en hoge scholen, colleges en de universiteit, om zo de focus te blijven houden op het samen verbeteren van het welzijn van onze jongeren.

Zorg dichtbij

De afgelopen jaren hebben we belangrijke stappen gezet om de zorg zo dicht mogelijk bij huis te realiseren in de wijk. Het CDA breidt de buurtteams voor jeugd en volwassen uit, zodat iedere Nijmegenaar verzekerd is van bereikbare zorg dichtbij huis.

Inclusief denken

Het CDA maakt zich hard voor een toegankelijk en divers Nijmegen. Bij ieder gemeentelijk stuk dient er aandacht te zijn voor Nijmegenaren met een beperking. Daarnaast koesteren we de diversiteit op het gebied van religie, seksuele voorkeur, gender, etniciteit, etc. Het bewust of onbewust discrimineren op deze diversiteit in gemeentelijk beleid is voor het CDA onacceptabel.

Duurzaam Nijmegen

De overheid moet zorgen voor inwoners. De energietransitie zetten wij in om onszelf te helpen met duurzame energie en om te waarborgen dat we een mooie aarde doorgeven aan onze kinderen. Het CDA zet daarom in op meer kansen voor zonnepanelen op daken, meer groen en meer eigen initiatieven van bewoners. We willen meer luchtkwaliteit meten en de energietransitie willen we aanpakken vanuit de woningcorporaties en in samenwerking met de regio. Alleen zo kunnen we onze stad doorgeven aan onze kinderen.

Zon op dak

Het CDA kiest ervoor om bij alle nieuwbouw zo veel mogelijk zonnepanelen te faciliteren. Dit betekent dat bij alle nieuwbouw van de gemeente er zonnepanelen op het dak komen. Wat het CDA betreft worden ook daken van bijvoorbeeld distributiecentra en groothandels geschikt gemaakt voor het leggen van zonnepanelen.

Regionale samenwerking

Nijmegen is geen eiland. Het CDA gelooft dat we alleen samen het gehele vraagstuk van klimaat en duurzaamheid gaan oplossen. Het CDA blijft voorstander van samenwerkingen op regionaal niveau zoals de RES Arnhem-Nijmegen en zet zich in om deze voor alle partijen succesvol te laten zijn.

Luchtkwaliteit verbeteren

Het CDA staat voor een stad waarin men kan ademen. Bij meldingen over slechte luchtkwaliteit krijgen bewoners te horen hoe de gemeente deze afhandelt. Verder willen we vaker de luchtkwaliteit meten in plaats van berekenen. Ook hiervan houden we als gemeente inwoners actief op de hoogte. Zo kunnen we zorgen bij Nijmegenaren over de luchtkwaliteit wegnemen.

Focus op woningcorporaties

Het CDA vindt dat we de stappen moeten zetten die het meeste verschil maken. Als alle sociale huurwoningen en ons maatschappelijk vastgoed verduurzaamd worden, maken we een grote stap naar een groenere stad.

Prullenbakken en grofvuil

Nijmegen kent veel zwerfvuil. Het CDA lost zwerfvuil op door meer prullenbakken te plaatsen bij openbare plaatsen als parken en pleinen. Ook zorgt het CDA ervoor dat het grofvuil vanuit huis vaker opgehaald wordt. Deze bezuinigingsmaatregel draaien we terug. Zo houden wij onze stad schoon en proper.

Participatie in de transitie

De energietransitie raakt ons allemaal. Het is daarom meer dan ooit van belang dat de gemeente naar iedere inwoner luistert en dit meeweegt in haar beslissingen. Daarnaast is het CDA voorstander van lokale participatie via aandelen in projecten voor duurzame energie.

Duurzaamheidsleningen

Het CDA is een voorstander van subsidies en groene leningen voor verduurzaming. Het CDA wil deze financiële ondersteuning voor bewoners op het gebied van duurzaamheid bestendigen en uitbreiden. Op deze manier maken we verduurzaming aantrekkelijk voor particulieren en bedrijven.

Bomen bij bouwen

Ruimte voor groen moet een vast onderdeel worden bij elk bestemmingsplan en bouwplan. Groenvoorzieningen zijn noodzakelijk voor een leefbare stad en het CDA maakt dit daarom een concreet onderdeel van elk bouwplan.

Laadpalen elektrische auto's

Het CDA stimuleert elektrisch rijden. Als er echter meer elektrische auto's komen vormt dit een probleem in het stroomnet wat de laadpalen voor elektrische auto's niet aankunnen. Het CDA stelt in overleg met belangrijke partners een visie op en zorgt dat elektrische auto's parkeerplekken in onze stad hebben om op te laden.

Bereikbaar Nijmegen

Het doel van mobiliteit is veel deelname aan de maatschappij met zo min mogelijk verplaatsingen. Voorzieningen zijn daarom dichtbij huis. Nu zijn te veel voorzieningen te ver weg voor veel Nijmegenaren met de fiets, maar voor de auto is er ook weinig plaats. Het CDA wil voor elke Nijmegenaar noodzakelijke voorzieningen bereikbaar binnen een afstand van 10 minuten per fiets. Bezoekers van het centrum kunnen parkeren aan de rand van de stad met goede busverbindingen. Parkeren doen we zoveel mogelijk onderkelderd.

De binnenstad bereikbaar

Het CDA maakt het centrum bereikbaarder door in te zetten op parkeren in betaalbare parkeergarages rond het centrum en door de bussen vanuit de wijk vaker naar het centrum te laten rijden. Voor de fiets moeten meer stallingen komen, zodat ze veilig weggezet kunnen worden.

Inspraak in verkeersbesluiten

Het CDA neemt met bewoners verkeersbesluiten. Vaak wordt op basis van alleen verkeerskundige metingen een ontsluiting, uitrit of nieuwe weg gepland, terwijl dit grote impact voor omwonenden heeft. Nijmegenaren krijgen de kans om inspraak te leveren en om op tijd bezwaar aan te tekenen. Samen met bewoners worden de verschillende mogelijkheden onderzocht.

Transferia en parkeren

Om de parkeerproblemen van onze stad op te lossen stimuleert het CDA goedkope parkeervoorzieningen aan de rand van de stad met een snelle busverbinding naar het centrum. De huidige transferia worden onvoldoende benut. Dit terwijl transferia het aantal weggebruikers verminderen en het centrum ontlasten. Bedrijven en hoogbouw parkeren ondergronds en/of in pandig.

10-minuten fietsstad

Elk stadsdeel dient voorzieningen als een supermarkt of buurtwinkel, een sportclub of een café op 10 minuten fietsafstand te hebben. Het CDA brengt zo rust in het verkeersnet en verbetert het leefgenot van alle Nijmegenaren. Stadsdelen worden aantrekkelijker voor ondernemers en inwoners en bruisen weer. Voor Nijmegen Noord, Dukenburg en Lindenholt liggen hier kansen.

Groene golf op de S100

Het huidige gemeentebestuur is erop gericht alle wegen af te knellen buiten de S100 (route Oversteek-Energieweg). Alleen is de S100 op dit moment geen fatsoenlijke alternatieve route voor de doorstroming van auto's door alle verkeerslichten. Het CDA realiseert daarom voor auto's over de hele lengte van de S100 een groene golf. Hierbij gaan we ook sluipverkeer door wijken tegen.

Meer deelauto's

Voor wie niet vaak een auto nodig heeft is een deelauto ideaal. Dit bespaart de gebruiker veel geld en de stad heeft minder parkeerplaatsen nodig. Het CDA faciliteert meer parkeerplaatsen voor deelauto's en informeert de Nijmegenaren over de voordelen. Hierdoor is in de binnenstad een lagere parkeernorm mogelijk. In het centrum blijven voldoende invalideparkeerplaatsen.

Fietsvoorzieningen bij winkels

Er zijn meer parkeervoorzieningen nodig bij winkelcentra, supermarkten en hoogbouw om fietsen te beschermen tegen diefstal. Het is voor veel mensen een te groot risico om met de fiets naar de winkel te gaan, omdat er veel fietsen gestolen worden. Het CDA plaatst hier fietsvoorzieningen die beschermen tegen fietsendiefstal.

Sluipverkeer tegengaan

Om overlast van sluipverkeer tegen te gaan moeten we straten niet afknellen of knippen (gedeeltelijke doorgang belemmeren). Het CDA zorgt dat de doorstroming van onze wegen op orde komt door groene golven te creëren. Vervolgens pakken we het sluipverkeer aan en ontlasten we woonwijken daarmee.

Straatbeeld verbeteren

Het CDA wil dat de wijk er goed bij ligt. Beter onderhoud van straten, stoepen en bruggen is hard nodig. Het CDA zorgt voor vaker onderhoud in wijken die verder van het centrum liggen. Bij onderhoud van woningen door woningcoöperaties wordt meteen de wegwkwaliteit en de groenvoorziening van de omgeving meegenomen.

Cultuur, sport en recreatie

Cultuur, sport en recreatie zijn belangrijk voor de stad. Het laat de stad tot leven komen en het brengt verschillende groepen mensen laagdrempelig met elkaar in contact. Het CDA hecht waarde aan een goed cultureel aanbod door professionele, maar ook door amateurkunstenaars op verschillende niveaus. Sporten is goed voor een gezonde levensstijl en moet gestimuleerd worden. Voor recreatie kunnen we terecht in de natuur van onze stad.

Amateurkunst

Het CDA koestert de amateurkunst. Bij bezuinigingsdruk staat de culturele sector, en dan met name de amateurkunst, er slecht voor. Het CDA beschermt deze sector. Het CDA zet grote organisaties als de Lindenberg in om amateurkunst meer te ondersteunen.

Cultuur in de wijk

Cultuur is niet alleen iets voor het stadscentrum, maar juist ook iets voor in de wijken. Het CDA brengt cultuur in verbinding met gebouwen in wijken die door andere organisaties beheerd worden. Op deze manier worden wijkgebouwen intensiever gebruikt en brengen we cultuur dichterbij de Nijmegenaar.

Verenigingsleven stimuleren

Verenigingen maken een gemeenschap, alle sociale lagen zijn hierin vertegenwoordigd. Het CDA stimuleert daarom het Nijmeegse verenigingsleven. Of het nu de lokale biljartclub, de carnavalsvereniging, de voetbalvereniging of het orkest is. De gemeente ondersteunt verenigingen bij problemen en komt waar nodig financieel tegemoet.

Topsportclubs en amateurs

Het CDA ondersteunt topsportclubs in onze stad. De komende jaren maken we afspraken met alle topsportclubs over betere verbinding met meer amateurclubs en het onderwijs. Zo worden de vruchten van topsport breed door de maatschappij gedragen.

Sportaccommodaties

De gemeente is eigenaar van verschillende sportaccommodaties. Het CDA wil een goede spreiding over de stad van sportvelden, sporthallen en zwembaden. Daarbij is goed onderhoud voor ons erg belangrijk. Nijmegenaren worden gestimuleerd om zoveel mogelijk te sporten.

Beweegroutes uitbreiden

We breiden het aantal Beweegroutes in de wijken uit, zodat inwoners op een laagdrempelige manier, liefst samen, kunnen sporten. Hiermee gaan we eenzaamheid tegen en stimuleren we een gezonde levensstijl.

Schoolzwemmen

Het CDA is groot voorstander van het schoolzwemmen. Nederland is immers een waterland en Nijmegen is een stad met rivieren, vijvers en baden. Elke Nijmeegse scholier hoort daarom via school een zwemdiploma te kunnen krijgen. Om scholen hierin te stimuleren, ontwikkelt de gemeente een plan met de scholen.

Verbinding stad en natuur

Nijmegen is omringd door natuur, maar ook in onze stad is veel groen aanwezig. Instellingen en verenigingen worden gestimuleerd om te recreëren in de natuur. Ook worden scholen aangemoedigd om nog meer de natuur op te zoeken. Het CDA wil dat iedereen van recreatiegebieden kan genieten. Ze zijn voor iedereen toegankelijk en ook voorzien van voldoende prullenbakken.

Toerisme faciliteren

Nijmegen is een prachtige stad die graag bezocht wordt door veel toeristen. Het CDA wil, in samenwerking met buurgemeenten, voldoende hotels realiseren. Om het toerisme in de regio te versterken komen we gezamenlijk met een regionaal toerismeplan.

Betrouwbare overheid

Nederland kampt met een steeds groter probleem: inwoners voelen zich niet meer gehoord en dossiers worden almaar complexer. Het CDA wil dat de gemeente de menselijke en maatschappelijke maat boven de financiële of efficiëntie-maat plaatst. De Nijmegenaar is de opdrachtgever van de politiek. Het CDA wil dat Nijmegenaren mee beslissen wat er in hun leefomgeving gebeurt en ze beter in hun rechten beschermen. Eerst de mens, dan de visie, financiering en efficiëntie. De gemeente komt afspraken na, biedt een luisterend oor aan bewoners en is daarmee een echt betrouwbare overheid.

Transparante overheid

Besturen is beslissingen nemen en die hebben direct invloed op de stad. Niet alle beslissingen zijn positief, zoals bezuinigingen. Als CDA staan we voor onze keuzes en beslissingen en leggen deze helder uit aan onze inwoners.

De Nijmegenaren worden actief meegenomen in beslissingen en weten waar ze terecht kunnen bij problemen of protest.

Wijkbewoners beslissen

Bewoners, wijkraden en belangenverenigingen weten wat belangrijk is voor de eigen leefomgeving. Het CDA zorgt ervoor dat deze partijen bv. in wijkfora, in een vroeg stadium betrokken worden bij beslissingen over de eigen wijk. Niet denken voor, maar met de Nijmegenaren. Hiermee draaien we het verdwijnen van begrotingen per wijk, met bezuinigingen als gevolg, terug.

Dienstbaarheid

Een toegankelijke dienstverlening, dat is ons streven. Het CDA zorgt ervoor dat het voor iedereen duidelijk is waar ze met hun vraag aan de gemeente moeten zijn. Bij elke gemeentelijke brief moet het mogelijk zijn dat bewoners direct de betrokken ambtenaar in kwestie kunnen bereiken, zodat de mens achter het beleid gehoord wordt.

Bedreigingen

We zien steeds meer asociaal gedrag zoals (verbaal) geweld of bedreigingen tegen hulpverleners en publieke figuren. In Nijmegen moeten maatschappelijk werkers en hulpverleners erop kunnen vertrouwen dat ze beschermd worden. Slecht gedrag mag niet lonen. Vanuit de gemeente handhaaft het CDA hier sterk op en stimuleren we het doen van aangifte bij bedreigingen.

De raad zorgt voor inspraak

Wijkbewoners moeten meebeslissen. Dat begint met helderheid over inspraak. Het CDA faciliteert gesprekken tussen wijkbewoners en de gemeente. De gesprekken vinden plaats onder leiding van raadsleden of onafhankelijke voorzitters. Bij wijzigingen, bouwplannen en verkeersbesluiten in een wijk wordt iedereen in de wijk gezien als belanghebbende en dus geïnformeerd.

De menselijke maat

De mens en niet de procedure staat aan de basis van behoorlijk openbaar bestuur. Het CDA meet het stadsbestuur, de Raad en het College langs de menselijke maat. Staat de mens centraal in onze besluiten en onze verantwoording? Voor persoonlijke betrokkenheid blijven alle beleidsmakers in gesprek met inwoners van de wijken en daardoor kennen zij de stad door en door.

Bezwaarschriften

Het CDA stelt een onafhankelijke bezwaarschriftencommissie in. Zo wordt de eerlijke behandeling van bezwaren van Nijmegenaren richting de gemeente gegarandeerd. Bij het pleiten tegen bestemmingsplannen en verkeersbesluiten worden omwonenden gehoord door buitenstaanders van de gemeente, waardoor hun recht beschermd wordt en de besluitvorming verbetert.

Privacy bewaken

Wie heeft toegang tot onze dossiers? Voor bewoners moet duidelijk worden wie toegang heeft tot welke gegevens, bijvoorbeeld bij het zorgdossier. Het CDA beperkt de toegang tot deze dossiers tot alleen degenen die daadwerkelijk met het dossier te maken hebben. Heldere communicatie naar onze inwoners en de waarborging van de wet op de privacy (AVG) staat daarbij centraal.

Ombudsman

Veel regelingen waar je als Nijmegenaar mee te maken krijgt, worden uitgevoerd door regionale samenwerkingsverbanden, waar de gemeente Nijmegen slechts één van de partners is. Het CDA stelt een gemeentelijke ombudsman in en zorgt voor een fysiek loket waar je terecht kunt als je vast dreigt te lopen tussen deze overheden.

Uitgangspunten gemeentefinanciën

Algemeen financieel beleid

- Zowel de jaarlijkse begroting als de meerjarenbegroting dienen sluitend te zijn. Wij wensen niet in te teren op het eigen vermogen van de gemeente Nijmegen.
- Structurele uitgaven moeten in beginsel door structurele inkomsten worden bekostigd.
- Gesubsidieerde instellingen worden gehouden aan gezamenlijk gemaakte (financiële) afspraken. Gemeenschapsgeld kan maar één keer worden uitgegeven. Daarom moet dit goed en zorgvuldig gebeuren. Wij voeren hier strenge controle op uit.
- Grote trajecten worden aanbesteed - lokaal heeft de voorkeur als het kan - en er wordt na een uitgebreide kostencalculatie, zorgvuldig op toegezien dat de kosten beheersbaar blijven.

Dekkingsvoorstellen

- Alle gelden die de gemeente van het Rijk krijgt om aan het Sociaal Domein te besteden, besteden wij ook binnen dit domein. Zo wordt het geld besteed waarvoor het bedoeld is.
- Grote programma's binnen de gemeente die ouder zijn dan zes jaar worden opnieuw bekeken en beoordeeld. Zo houden we in de gaten dat er niet onnodig geld besteed wordt aan programma's die niet meer passen in de huidige tijd.

Belastingen

- Nijmegen scoort gemiddeld hoger met belastingen dan de rest van Nederland. We kiezen ervoor de belastingen in onze stad, over de hele linie, terug te brengen naar een normaal, landelijk gemiddeld, niveau.

Prioritering voor het CDA

- Als er keuzes gemaakt moeten worden in het financiële beleid, geeft het CDA prioriteit aan het programma Zorg en Welzijn. Daarbinnen zijn de ontmoetingsplaatsen in de wijken voor ons van groot belang. De ondersteuning van bewonersorganisaties en wijken krijgt bij ons voorrang.
- Maatschappelijke voorzieningen waar de maatschappij in de breedte en met name de allerzwaksten van afhankelijk zijn, zijn voor het CDA geen bezuinigingspost.
- Eventuele bezuinigingen moeten zoveel mogelijk verdeeld worden over de breedte van de gemeentebegroting en de organisaties die de gemeente subsidieert, waarbij bovenstaande prioritering gerespecteerd wordt.
- Nijmegen besteedt veel geld aan prestigieuze projecten die 'nice to have' zijn door bijvoorbeeld koploper op bepaalde fronten te willen zijn. Deze projecten geven de Nijmeegse maatschappij weinig terug. Het CDA vindt dat de opbrengst van gemeenschappelijk geld bedoeld is voor de Nijmeegse maatschappij. Als er keuzes gemaakt moeten worden kiest het CDA daarom minder voor prestigieuze projecten.